

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 27. De obligationem restituendi acquisita per simoniam,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

rant bonis paternis, quantum consumunt: ad nullam restitutionem teneantur. Si verò non acquirant: iuxta Syluestrum quidem loco cit. quæst. 3. ad restitutionem teneantur. Sed iuxta Nauarr. in cir. cap. 17. num. 269. sit distinguendum: ut si proprio labore, aut inseruendo aliis possint seipos sustentare, tunc teneantur ad consumptorum restitutionem: quia pater non tenebatur eos sustentare. Si verò non nisi illo modo, hoc est, de bonis paternis aliquid accipiendo, sese sustentare poterint, non teneantur ad restitutionem, quia pater tenebatur illos sustentare: & ideo, sicut de vxore diximus, computandi sunt suo modo in Creditorum numero. Si tamen aliquid amplius acceperint quam esset ipsis necessarium in sustentationem à patre debitam, teneantur illud restituere.

427. Quinta difficultas est. Quid sentiendum sit de genero accipiente dotem à focero vsuario. Cui satisfaciendum est distinctione. Si enim focer possit aliunde vsuras restituere, dos ab eo accipi potest, adeoque retineri; quantumuis ipse postea pauper fiat nec sit soluendo; iuxta ante tradita nu. 422. & 423.

Si autem non possit focer aliunde vsuras restituere, non potest dos ab eo accipi nec retineri. Quod Nauarr. in Enchir. c. 17. nu. 271. probat: quia caperetur ab eo qui nec donare nec dotare potest sine peccato; comisitente in iniuria per id illara creditoribus. Et monet id ipsum procedere, non solum quando ipsa res per vsuram acquisita datur in dotem, & quando dos est extra modum: sed etiam quando in pecuniâ, aut in aliis reb. quarum dominium vsurarius habet, datur dos moderata. De obligatione tale quid restituendi, videre potest eundem ibidem. Et addere generum si bona fide dotem acceperit à focero qui non est soluendo creditoribus suis, posse ex ea tantum retinere quantum ei necessarium est ad alendam vxorem: quæ in numero creditorum patris poni potest eodem modo, quo de filiis dictum est.

428. Sexta difficultas est. Quid sit sentiendum de eo qui mutuo dedit vsurario, cum sciret, aut probabiliter præsumeret, quod is mutuum pereret ad illud expendendum inutiliter in ludis, comestationibus, & aliis vanis, & inutilibus reb. Cui satisficit dicendo talem mutuatorem non posse recipere suum mutuum, si intelligat vsurariû à quo recipit, inde reddi impotentem ad solutionem faciendam creditoribus à quibus vsuras extorsit. Ita vult Angelus Restitutor. i. verbo vsurarius num. 22. & citatis Gabriele ac Syluestro, Nauarrus in Enchir. cap. 17. numero 264. Secus verò sentiendum erit mutuum inquam ab vsurario restitutum posse reuocari: si vel ei fuerat datum pro subleuanda extrema aut graui necessitate ipsius, vel si alia bona habeat ex quibus vsuras restituat. Nam hæc duæ conditiones faciunt, ut ab vsurario iuste debitum recipi possit, non obstante obligatione quam ipse habet aliis restituendi acquisita per vsuram prout satis ex antedictis intelligitur.

CAPVT XXVII.

De obligatione restituendi acquisita per simoniam.

SVMMARIVM.

- 429 Simonia quedam mentalis, quedam conuentionalis, & quedam realis: quidque earum vnaquæque sit.
- 430 An acquisitum per simoniam mentalem sit restitutioni obnoxium sententia varia.
- 431 Pars negans tenenda, & solutio rationum contrariarum.
- 432 Acceptum per simoniam non est iure naturali restituendum, sicut acceptum per vsuram. exceptis duobus casibus.
- 433 Datum temporale non accepto spiritali pro quo datum est, restitui debet.
- 434 Collatio spiritalis pro temporali nondum recepto, non est iure inuvalida: in foro tamen externo meriti inuvalidatur.
- 435 Acquisitum per simoniam quamcumque realem restituendum est, iure humano non iure naturali.
- 436 Restituendi pariter sunt fructus eiusdem.
- 437 Spiritalis simoniæ acceptum debet resignari in manibus Superioris.
- 438 Cui restitui debeat temporale acceptum per simoniam in ordine,

vel benefico.

439 Cui item acceptum per alias simonias reales.

429. **V**ariæ traduntur simoniæ diuisiones, inter quas præcipua est, quæ huic loco seruit in mentalem, conuentionalem & realem: cuius meminerunt Nauarr. in Enchir. cap. 23. num. 162. & Sotus lib. 9. de iustitia & iure quæstio. 8. articulo 1. Mentalis dicitur quando aliquid temporale datur vel accipitur præ spiritali, sine pacto quidem externo, neque expresso, neque tacito: cum animo tamen dandi vel accipiendi temporale pro spiritali; ut cum Prælati alicui confert beneficium Ecclesiasticum, sine conuentione quidem vlla; cum intentione tamen, & animo accipiendi ab eo pro ipsa beneficii collatione, temporale aliquid emolumentum. Id quod ex Caiet. 2. 2. quæst. 100. art. sexto ad primam objectionem, tunc contingit cum actus dandi & accipiendi ex iniquo illo animo proueniens, secundum suum modum & formam, extrinsecus habet rationem donationis gratuitæ, nonverò emptionis, & venditionis.

Atque iuxta eosdem authores, duplex est mentalis simonia: quedam purè mentalis, quando de facto nihil datur, vel accipitur: & quedam mixta, quando de facto aliquid temporale pro spiritali accipitur vel datur; sed sine conuentione. Vnde intelligitur simoniam mentalem tantum dici per negotiationem declarationis iniqui animi; neque eam distinguat conuentionalis & realis sicut in aliis materiis peccatum mentis, communiter distinguitur à peccato operis seu executionis: quandoquidem in ea quoque datur executio externa.

Conuentionalis dicitur, quando temporale pro spiritali dari vel accipi conuentum est per pactum siue expressum siue etiam tacitum; quod nondum est executioni mandatum. Vnde triplex constituitur, vna quando tantum vel conuentio, & promissio: sed nondum est aliquid datum vel acceptum. Altera quando iam est datum vel acceptum spiritalis, nondum autem temporale: tertia quando contra iam datum vel acceptum est temporale, non spiritalis. Dixi (siue etiam tacitum) quia ut habet Caietan. in verbo Simonia sub initium cap. 2. nihil refert in hac re; vtrum partes disceptando, an primo verbo conueniunt, aut sciendo mutuum affectum, detur vel accipiatur pretium. Exempla istiusmodi pacti taciti petere potes ex Nauarro in Enchir. cap. 23. numero 103.

Denique realis dicitur, quando ultra conuentionem aut pactum siue expressum siue tacitum; tam spiritalis quam temporale datum est & acceptum: ut sit quando ex conuentione aliqua, siue expressa siue tacita, beneficium Ecclesiasticum datur vel accipitur, datâ similiter vel acceptâ certâ pecuniæ summâ.

Quod aduerte ex Nauarr. in sequ. n. 105. procedere quantumuis spiritalis, & temporale, siue vtrumque siue alterutrum datum sit & acceptum quoad aliquam tantum sui partem; & non quoad totum. Item ex Caiet. in verbo Simonia c. 2. quod si quis accipiat spiritalis, assignato statim pretio absque alia conuentione, simoniam realem committit: quia tunc contingit tacita, & implicita conuentio.

Atque pro triplici simoniæ genere, de propoſita obligatione quæstio tripartita occurrit tractanda. Cuius primâ parte queritur: vtrum acceptum per simoniam mentalem sit in conscientia restituendum: v.g. confert quis alteri beneficium Ecclesiasticum, ob commodum tempore receptum ab eo: sine villo tamen pacto, vel conuentione aut promissione tacita vel expressa: sed sola intentione simoniaca; dandi scilicet vel accipiendi temporale pro spiritali. An is teneatur in conscientia temporale sic acceptum restituere, & alter beneficium sic ei collatum resignare.

De restitutione accepti per simoniam mentalem.

SECTIO I.

436. **D**e qua re duæ sunt sententiæ præcipuæ. Prior Adriani quodlibet 9. quæst. 7. Med. in Cod. De reb. per vsuram acquisitis, quæst. 4. dubio circa 2. argumentum versus iam ad rationes. Item Soti in lib. 9. De iust. & iure qu. 8. art. 1. ad 6. & aliquot aliorum quorum meminit Petrus à Nauarr. in

lib. 2. De rest. cap. 2. nu. 401. qui affirmant in simonia mentali, tam eum qui recipit pecuniam, quam eum qui beneficium Ecclesiasticum acquirit, teneri illam quidem ad restitutionem pecunie: hunc vero, ad resignationem beneficij accepti. Eorum præcipuum fundamentum est, quod restituere acceptum per simoniam, sit de iure naturali, cum acceptum sit contra iustitiam; vti pote vendito & empto eo quod gratis dari accipique de voluntate veri domini debuit: quodque de se non est precio æstimabile. Vnde sit vti perinde sit contra iustitiam, ac per vsuram acceptum: ipsumque non minus quam istud sit de iure naturali restituendum. Quod si ita est, omnino concedi debet acquisitum per simoniam mentalem esse restituendum, sicut acquisitum per vsuram mentalem restituendum esse conceditur per cap. Consultuit, De vsuris.

Posterior verò sententia est Sylvestri in verbo simonia quæst. 20. Caiet. 2. 2. quæst. 100. art. 6. & in summa verbo Simonia, versus finem Nauarr. in Enchir. cap. 23. num. 102. Petri à Nauar. in cit. cap. 2. numero 392. & aliquot sequentibus Gregor. à Val. 2. 2. disput. 6. quæst. 16. puncto 6. & aliorum qui absoluè negant simoniacos mentales (ex praua quidem intentione, sed sine contracta recipientes pecuniam vel beneficium) teneri ad restitutionem. Eorum præcipuum fundamentum est illud, quod dicitur in ca. ultimo, De simonia his verbis: Et ad resignationes spiritualium & temporalium, quæ nullo pacto sed affectu animi præcedente, vti inque taliter, hoc est per simoniam, acquiruntur: in hoc casu delinquentibus sufficit per solam penitentiam suo satisfacere Creatori. Quibus verbis ita aperte præposita sententia definitur, vt de eadem dubitare, nimis cuiusdam audacia sit, vt inquit loco cit. Nauarr. Reiciens cæterorum glossas; quibus eadem verba detorquentur in alium sensum. Quod etiam post ipsum facit Petrus à Nauar. in cit. cap. 2. à num. 393. ad 399.

431. Atque hæc tenenda est tanquam communis, vt esse loco cit. notat Nauar. atque benigna vt de se patet; ac etiam satis clarè definita ab Ecclesia vt constat ex verbis Canonis, in eiusdem sententiæ confirmatione mallatis. Ad fundamentum autem prioris sententiæ respondendum est, negando quod restituere acceptum per simoniam, sit de iure naturali. Nam alioqui Papa non posset in ea re dispensare: sicut nec potest in simonia iure naturali mala (vt censetur ea per quam spiritale datur pro temporalis) adeoque, sicut ipse nequit facere vt licitè detur spirituale pro temporalis: ita etiam nequiret dispensare, vt beneficij collatio per simoniam facta, valeat; nec possit efficere, vt ille cui beneficium simoniacè collatum est, nõ teneatur ipsum resignare: quod cum dici non debeat, vt consuetudo recipi in Ecclesia satis ostendit: nec dicendum est acceptum per simoniam esse de iure naturali vt diuino restituendum; sed de iure tantum humano: quale ius non datur imponens restitutionem accepti per simoniam mentalem, vt patet ex fundamento secundæ sententiæ. Accedit quod in ea re non detur iniuria illata proximo, quæ ex lege commutatiuè iustitiæ refarcienda sit restitutione: sed tantum illata Deo, & rei sacra: quæ per solam penitentiam compensari potest, nisi ulterius Ecclesia in pœnam aliquid restituendam imponat, sicut imponeret pro iniuria loco sacro illata.

Si inthes spiritale collatum simoniacè accipi contra voluntatem Christi: qui vt iubet illud dari gratis, ita & accipi: quare non potest retineri. Negabitur consequentia; quia ex eo quod acceptum sit aliquid contra Dei voluntatem, non sequi necessariò, vt similiter contra Dei voluntatem, retineatur (dummodo quis de mala acceptione peniteat & bene vtatur accepto) patet: quia simoniacè, aut alias in peccato mortali ad sacros ordines contra Dei voluntatem promotus, vbi peccatū illud penitentia deleuerit: in eis non manet, nec eos administrat contra Dei voluntatem, dummodo id debite faciat.

Iam quo ad temporale pro spirituali acceptum: vnde iure naturali nascatur obligatio illud restituendi, non apparet: cum dans non nisi suum alienet; & accipiens non nisi à sponte dante accipiat.

Quo ad spiritale autem constat ipsum dando vel accipientem simoniacè, nullam de se fieri iniuriam proximo, sed tantum Deo per irreligiositatem: cuius species quædam simonia est proprie, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 1. in fine cor-

poris: non autem iniustitiæ ex qua nascatur obligatio ad restitutionem.

Porro cur dici possit acceptum per vsuram restituendum esse de iure naturali, potius quam acceptum per simoniam, rationes variæ redduntur: sed illa Caiet. ad art. 6. eiusdem quæst. 100. sufficere potest; nempe quod is qui vsurario dat aliquid ultra sortem, nihil recipiat pro eo quod sic dat: ita vt meritò censetur nullam habere voluntatem emendi, & per consequens nec dominium rei sic datæ, transferendi in vsurarium: qui ideo iure naturali tenetur illud quod accepit restituere tanquam alienum; ex cap. Sires 14. quæst. 6. Is verò qui dat pecuniam pro re spirituali, aliquid vti que accipiat pro eadem pecunia; immo multo plus quam deit quandoquidem res spiritualis superat omne pretium: quæ causa est cur vendi non possit: non autem quod ea nihil omnino valeat, sitque infra pretium: prout sunt nonnullæ aliz res, ex quibus nihil omnino commodi capi potest. Quapropter necesse non est, vt eam emens censetur inuoluntariè emere, negeturque rei suæ dominium contractu venditionis transferre in alium. Quem aduerte, sic accipiendo non facere illi iniuriam; etiam si peccet agendo contra obedientiam Deo debitam: perinde ac peccaret ille qui pro isto pretio, venderet venenum, aut quiduis aliud exis, quæ res publica vendi prohibet: & nihilominus dominium acquireret pretij rei sic venditæ illicitè.

Sunt tamen duo casus in quibus iure naturali ipsum temporale restituendum est. Prior est cum accipiens illud, promissit spiritale, nec postea stat promissis; tunc enim tenetur ipso iure naturali restituere acceptum; etsi in pœnam peccati, Superior possit vtrumque tali re priuare, applicando eam ad opus pium prout notat Caiet. in verbo Simonia sub finem.

Posterior est, cum quis ab aliquo exigat pretium pro spirituali quod tenetur ex iustitia gratis ei dare, nec in eo ipsum vexare, tunc enim facit illi iniuriam naturali iure diuinoque refarciendam restitutione. Quæ de re pluribus Suarez in opere de virtute & statu religionis tractat. 3. libro 4. cap. 59.

De restitutione accepti per simoniam conuentionalem.

SECTIO II.

Secunda parte quæstionis queritur vtrum acceptum per simoniam conuentionalem sit restituendum.

De qua re tria tenenda sunt cum Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 103; Primum est: quando datum est aut acceptum temporale pro spirituali ex pacto vel promisso, nondum dato & accepto spirituali: in conscientia ab itinendum esse à dando, & accipiendo spirituali, ne simonia conuentionalis fiat realis ex vtraque parte completa. Illud verò quod acceptum est, restituendum esse danti: non quod simonia conuentionalis obliget ad restitutionem; sed quod ius nature ita fieri postulet: quoniam datum acceptumque fuit ex causa, quæ nec subsecuta est, nec sublequi debet. Ius autem nature dicitur vt acceptum ex causa subsecuta, restituatur ei qui dedit. In hocque Nauarrus consentientes habet Caiet. in verbo Simonia sub finem, & Sotum libro 9. De iust. & iure quæst. 8. art. 1.

Secundum est: quando spiritale pro temporalis datum acceptumque; sit ex pacto, vel promissione: nondum dato, & accepto ipso temporalis, collatio rei spiritualis non est ipso iure inualida. Ita vt is qui tali ratione beneficium accipit non teneatur in conscientia illud in manu Superioris resignare ante conscientiam Iudicis, quod antiquum Romanæ curiæ usum obseruare habet Nauarr. loco cit. & multo minus illud restituere ei qui dedit: cum, vt habet idem author ibidem, id nequeat sine renunciatione præuia, & Superioris collatione subsecuta Ratioque est, quam loco cit. ante solutionem argumetorum Sotus habet: quia is ipse qui dedit nullum ius retinet; cum per resignationem beneficij, quam in manu Superioris fecit, illud ei ablatum sit, & alteri à Superiore collatum. Temporale autem pro tali beneficio simoniacè promissum, is qui promissit nec tenetur nec potest dare: quia in malis promissis non expedit fidem seruari, vt habet. 69. regula iurij in 6. si que det, simonia ex conuentionali fiet realis completa ex v-

traque

traque parte: per eamque incurret potestatem obligationis restituendi in manu Superioris simoniace acceptum beneficium, ac ceteras canonicas penas: de quibus in seq. lib. 23. cap. 12.

Tertium est. Qui accipit beneficium Ecclesiasticum per simoniam conventionalem, merito in foro externo puniatur priuatione accepti, ut & aliis Canonicis penis. Hoc Nauarrus habet sub initio citati numeri 103. Et probat, quia id peccatum est mortale graue, iuxta caput. Cum esset, De simonia: quod in iudicio probari potest, cum sit actus externus. Quod verò idem Nauarrus in sequent. num. 106. ad 3. docet contra Caic. & Sotum, istud locum pariter habere in eo qui ut beneficium sibi commiserit centum nummos aureos facto publico instrumento promissi sine villo animo emendi beneficium ipsum, aut soluendi promissum: ideo non videtur sequendum, quod nulla cernatur in eo simonia: ad quam requiritur voluntas dandi aliquid temporale: quæ talis non est in illo casu, in quo solum est voluntas faciendi fraudem, non obstante instrumentum illo publico, quod non est pars pacti prædicti, sed tantum attestatio promissionis, cuius falsitas quando ostensa fuerit in iudicio, non potest ex ea ferri sententia: ut neque ex alio testimonio, vel iudicio, quod fuerit beneficium restitutum.

De restitutione accepti per simoniam realem.

SECTIO III.

Tertia parte quæstionis quaeritur. An acquisita per quædamque simoniam realem sint restituenda. Atque de acquisitione per simoniam realem in beneficio textus habetur ex cap. De hoc §. finali, De simonia: & de acquisitione per simoniam in ingressu religionis, habetur ex cap. Veniens eod. titulo in quibus talium restitutionem est expressè imposita. De cæteris verò per eiusmodi simoniam acquisitis, videtur tenendum illud quod Sotus habet in lib. 9. De iust. & iure q. 8. art. 1. in solutione 2. dubii: omnem simoniam realem, seu in qua utrumque, & temporale inquam, & spirituale, datum receperit: quod inducere obligationem ad restitutionem: non quidem iure nature & diuino, quod antea restitutum est: sed iure canonico per illud in cap. finali De pactis. Pactiones factæ à vobis, ut audivimus, pro quibusdam spiritualibus obtinendis: cum in huiusmodi omni pacto omninoque conuentione debeat omnino cessare, nullius sunt penitus momenti. Ex qua definitione sequitur retineri non posse, sed restituenda esse taliter acquisita: ut pote nullo iusto titulo possessa.

Quod autem Per. à Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 2. num. 416. putat per illam annullari non modo pactum dandi rem spiritalem pro pecuniâ, quo naturalis simonia committitur: sed etiam omnem alium contractum non gratuitum, quo committitur simonia tantum positum, ipse non satis probat. Verba enim quæ adfert ex cap. Præterea De transactionibus, Cum igitur ipsa pactione simoniaca merito videatur: respondemus quod de iure non tenet: intelligi rectè possunt cum restrictione ad simoniam naturalem: qualis est ea de qua illic agitur, ut patet legenti. Item quod ipse addit ex cap. Cum vniuersorum. De rebus per mutatione. Ipsi de iure non possunt per se Ecclesiastica beneficia permutare, &c. manifestum est expressè dici tantum de permutatione beneficiorum Ecclesiasticorum: unde id ipsum de omni contractu non gratuito intelligere, est in interpretatione extendere penam quæ debet potius restringi, ex regula 49. iuris in 6.

Restituendum debent, non solum accepta per simoniam realem, siue spiritualia siue temporalia: sed etiam fructus tam percepti, quam qui diligentem possessore percipi potuerunt: deductis tamen expensis causa eorum factis: aut quæ legitime in Ecclesiæ utilitatem fieri debuerunt. Id quod verum est non tantum quoad eum qui simoniace rem fructiferam scienter malaque fide accepit: sed etiam quoad eum qui ignoranter & bona fide, nisi quod hic non teneatur restituere fructus bona fide consumptos; sed eos tantum qui exiit, aut ex quibus factus est ditior. Quæ doctrina est Soti in cit. art. 1. ad 3. post D. Thomam 2. 2. quæst. 100. art. 6. ad 3. vbi addit ad restituendum beneficium non teneri eum, cui collatum est simonia commissa in ipsum fraudem, & ut cogere postea resignare illud: nisi fraude detecta consentiat pacto, soluens id quod promissum fuit. Ratio verò eiusdem doctrinæ hæc est: quod cum percipiens tales fructus, non fuerit iustus possessor ipsius rei fructiferæ, nequiverit fructus illius facere suos. Aduerte verò quod si ille non restituat, is qui causa fuit talis simoniace collationis teneatur eamdem fructuum restitutionem facere loco ipsius, prout probat Nauarrus in comment. de datis & promissis notab. 32. num. 45. quia dans causam damni tenetur ad illius restitutionem omnissimam ab eo qui principaliter illud intulit.

Quocirca illi qui conferunt vel conferri procurant beneficium excommunicato vel suspensio vel irregulari vel ob aliud impedimentum canonicum incapaci, aduertant se teneri ad restitutionem fructuum male perceptorum à beneficiario, qui non vult aut non potest eos restituere. Atque quod in hac re dicitur de beneficiis, intelligendum est pariter ratione de dignitatibus, personatibus & officiis Ecclesiasticis ex 2. Extravaganti communi De simonia.

Dubium prædictum annexum, Cuiusmodi sit restitutio accepti per simoniam realem, ex utraque parte completam.

SECTIO IV.

Quoad acceptum spirituale, consentiunt auctores illud esse resignandum in manu Superioris, ad quem spectabit collatio illius: siquidem ipsum sit tale, quod possit resignari: ut beneficium Ecclesiasticum. Nam nec retineri potest à possessore; cum ex cap. Si quis vltimo, prima quæ. 1. nisi sponte relinquat, sit in æternum periturus. Neque restitui potest ei qui dedit: nam ne si quidem esset tantum conuentionalis simonia, id fieri posset, ut in præced. sect. 2. ostensum est. Nec denique vili de nouo conferri potest, nisi auctoritate legitima Superioris. Ad quæ proinde recurendum est, & in manibus ipsius beneficii resignandum, ut illud per sua potestate conferat idoneo.

Quoad acceptum temporale verò, controversia est. Nam Sotus li. 9. De iustitia & iure quæst. 8. art. paulò ante solutionem argumentorum, affirmat ante iudicis condemnationem faciendam esse restitutionem dati. Quod est locum habeat in duobus casibus ante propositis sub finem primæ sectionis: in quibus, cum ipsi danti fiat iniuria, per talem acceptionem tanquam iniustam, eidem faciendâ est restitutio, tanquàm debita naturali lege iustitiæ. Nihilominus extra casus illos alii communiter (ut Sotus ipse fatetur, & ante ipsum attigerit à Victoria in posteriore parte relectionis De simonia nu. 6. & Sylu. verbo Simonia quæst. 20. dicto 2.) simoniace acceptum existimant non debere restitui: quod consequens est ex habitis in eadem sect. 1. cum ostensum est acceptum per mentalem simoniam, non esse obnoxium restitutioni de se, iureque naturali.

Porro de iure canonico (quod latè tractat Suarez in sequ. cap. 60) quando simonia commissa fuerit in iniuriam alicuius Ecclesiæ, ut solet commissa beneficio: tenendum est cum D. Thoma 2. 2. quæst. 100. artic. 6. ad 4. restitutionem faciendam esse Ecclesiæ in cuius iniuriam datum est premium; ex cap. De hoc §. finali, De simonia: vbi id, etiam ante iudicis condemnationem procedere, significatur illis verbis: Cum ea sine graui suæ salutis periculo retinere non possint. Et confirmatur per illud quod in cap. Audiuimus, eodè titulo præcipitur, ut si Episcopi aliquid exegerint, ut permittant in Ecclesiis sibi subiectis Clericos institui, Monachos profiteri, mortuos sepeliri, restituant duplè applicandum in utilitatem loci in cuius dispendium id factum fuerit. Si enim tale præceptum esset intelligendum supposita iudicis condemnatione, vix vllam haberet vim: cum ordinariè non detur Iudex qui Episcopos de talibus condènet. Quod si Prælati simul & omnes de eadem Ecclesia sint in culpa, tunc restitutionem Superioris auctoritate faciendam esse, vel pauperibus vel alteri Ecclesiæ. Nauarrus in Enchir. cap. 25. num. 114. ver. 5. admittens (cum pluribus aliis quorum meminit Suarez loco cit. num. 8.) addit se non arbitrari dictam auctoritatem esse in foro conscientie necessariam. Sin autè pecunia in nullius Ecclesiæ iniuriam data est, ea de consilio Episcopi distribuetur in pios vsus, ut habet à Victoria in cit. num. 6. Quod tamè consilium (cum nihil de tali distributione habeatur iure statutum, ut notat Suarez in fine citati cap. 60) si commode haberi nequeat, nihil impedire videtur, quo minus in eisdem vsus possessor illam rationabiliter expendere possit.

Atque deducitur ex dictis, illud quod loco citato Sylu. habet de eo quod acceptum est per realem simoniam in collati-

one ordinis: quod si datum sit ab eo, qui ad nullum Ecclesiasticum titulum ordinatus est, restitutio fieri debet Ecclesie cathedrali: tanquam iniuria affecta in eo, per laesionem in sua dignitate. Si vero ab eo qui ordinatus est ad titulum alicuius Ecclesie vel beneficii, eidem Ecclesie vel beneficio applicari debeat ob illius peculiarem iniuriam: perinde ac id quod per simoniam realem acceptum fuerit pro Ecclesie vel beneficii collatione, applicandum est eidem Ecclesie vel beneficio.

439. Deduci quoque potest accepta per alias simonias reales, quibus in nullius Ecclesie iniuriam pecunia datur pro re spiritali, vel non esse obnoxia restitutioni ante Iudicis condemnationem, vel esse conferenda in pios usus: nisi quod de acceptis per simoniam realem pro ingressu religionis, ratio sit specialis. Nam quando monasterium seu conuentus communicat in ea culpa, talia restituenda sunt ei qui dedit, vt in aliud monasterium ingrediatur, cum non possit in illo permanere ob simoniam, ex cap. veniens, & cap. Quoniam De simonia. Pari ratione, vt ex Panormit. habet Syluest. in sequ.

dicto 3. acceptum per simoniam realem pro ingressu Ecclesie secularis, reddendum est ei, qui dedit si non habeat vnde viuat, argumento citati cap. Veniens. Lege eundem auctorem.

Si quaeras, an cum quis acceptum bona fide restituit danti, cum esset restituendum Ecclesie vel pauperibus iuxta antedicta; teneatur adhuc ad restitutionem. Respondetur negatiue cum Francisco à Victoria in posteriore relect. de simonia num. 7. Ratioque negationis est. quod talis restitutio debeat tanquam opus pietatis, præceptum ab Ecclesia: de qua vt de pia matre credendum est, quod sic bona fide restituentem, nolit ad aliquid amplius adstringere. Secus est vero de eo qui danti restitueret mala fide: quæ cum non debeat cuiquam patrocinari, talis teneatur denuo restituere ei, cui iuxta ante dicta, restitutio ipsa factenda fuit: nisi ille cui facta est, satisfaciat: receptum dando Ecclesie vel aliis quibus de iure tribuendum est. Ad quam satisfactionem non videtur teneri de præcepto, cum non ipse qui dedit, sed alter qui accepit, inbeatur simoniace accepta expendere in pios usus.

P R A X I S F O R I
P O E N I T E N T I A L I S A D D I R E -
C T I O N E M C O N F E S S A R I I I N V S V
S A C R I S V I M V N E R I S .

P A R S T E R T I A .

Q V Æ E S T D E P E C C A T I S T A N Q V A M R E -
B V S A D E I V S M O D I F O R V M
S P E C T A N T I B V S .

Auctore P. VALERIO REGINALDO Burgundo Sequano, & Societate IESV.

P R O O E M I V M .

HACTENUS de personis, & actionibus: deinceps de rebus ad poenitentiale forum spectantibus dicendum est: quæ sunt peccata, de quibus conteri & confiteri debet Poenitens, & a quibus absolui debet à Confessario, imposita pro eis poenitentia seu satisfactio. Modus autem de illis dicendi ad presens institutum accommodatè, hic est, vt tradatur ratio iudicandi an sint, quantum & qualia sint; nimirum vt sciamus discernere inter illud, quod est peccatum verè, & illud quod tantum est apparenter: atque distinguere inter peccatorum species, ac demum iudicare quod sit mortale, quodque tantum veniale. In quibus dubium non est, Confessarium debere esse versatum, cum confessiones quas ex officio excipit, fiant de peccatis, proponendo illa secundum suam speciem & numerum: ipseque teneatur confitentem dirigere si in aliquo erret: & qualia quantumque sint ipsius peccata, discernere, ne perperam vel absoluat vel satisfactioem imponat; quandoquidem nolenti emendare aliquod mortale, neganda est absolutio: & pro qualitate peccatorum imponenda est satisfactio ex Conc. Trident. sess. 14. cap. 8. Iam talis ratio iudicandi, quadam est generalis, & quadam specialis: eaq. duplex, vna tradenda secundum Theologiam practicam Sacramentalem. Etenim practica Theologia aduersus peccata, sicut medicina aduersus morbos, comparata ac instituta, habet duos usus primarios in ordine ad spiritalem vitam, cuius seruit conseruationi. Prior est (ex quo moralis dicitur) instruendi nos de ratione declinandi à malo & faciendi bonum: cum dictum sit 1. Petri 3. Qui vult vitam diligere, & dies videre bonos, declinet à malo & faciat bonum. Posterior usus est (ex quo dicitur Sacramentalis) instruendi nos de ratione, qua debite salubriterque usurpentur Sacramenta in medelam animarum nostrarum à Christo Domino instituta. Quæ cum ita sint: distinctio, quam hæc pars requirit, ob ingentem multitudinem ac varietatem tradendorum in illa, poterit commode fieri in tres tomos: in quorum primo tradatur generalis ratio iudicandi de peccatis: in secundo vero specialis ratio iudicandi de illis secundum practicam Theologiam moralem: & demum in tertio iudicandi de iisdem secundum practicam Theologiam Sacramentalem.

P R O P O S I T Æ P A R T I S T O -
M V S P R I M V S .

D E G E N E R A L I R A T I O N E I V D I C A N D I D E P E C C A T I S .

P R Æ F A T I O .

SICVT in speculatiuis scientiis, iudicij omnis de propositionibus falsis, fundamentum primum ponitur illud communissimum principium, De nullo simul potest affirmatio & negatio esse vel vera vel falsa: sic in practica Theologia, iudicij de peccatis actionum humanarum (quo nomine significantur

ex, quarum exercendarum homo quæ ac non exercendarum liberam habet potestatem (fundamentum primum ponitur, Declina à malo & fac bonum. Atque ut omnis illa propositio habetur pro falsa, quæ principio speculatio memorato aduersari cognoscitur: sic omnis illa humana actio peccatum esse iudicatur, quæ isti præcepto practico repugnare deprehenditur: tanquam peracta non vitato malo, à quo declinandum: & omisso bono, quod faciendum fuit. Quæ autem ratione id deprehendi possit, nobis propositum est in hac parte tradere, ac primò vniuersæ. Ad quod antequam aggrediamur, pauca de peccati nomine & definitione præfari oportet.

De nomine & definitione peccati.

A Tque de nomine sciendum est ex D. Thoma 1. part. quæst. 63. art. primo, quamuis nomen peccati generaliter dicatur de omni eo quod deficit, nec congruenter propriæ suæ regulæ perfectum est; ita ut extendatur tam ad ea quæ à natura vel ab arte sunt, quam ad ea quæ à libera hominis voluntate procedunt: vsum tamen communem, quem hic sequimur, obtinuit, ut quæ contra suam regulam ab arte fiunt, errores; quæ verò à natura, monstra appellentur; peccatorum autem nomine, absolute in eligantur ea quæ à libera voluntate procedunt sine rectitudine sibi debita: id est, quæ non conformantur suæ regulæ; quæ est lex æterna, de qua in sequentibus. Vnde D. ipse Thomas 1. 2. quæst. 71. art. 6. dixit peccatum nihil aliud esse, quam actum humanum malum: quasi id nomen nihil spectaret ad ea quæ vel ab arte, vel à natura fiunt.

At exprimendam autem declarandamque peccati sic accepti propriam rationem, multæ quidem definitiones excogitatae sunt: ita ut vnus D. Bonauent. 2. sent. dist. 35. in expositione literæ, viginti referat, sed vna sufficere nobis potest ex D. Aug. lib. 22. contra Faustum, cap. 27. approbata calculis, tum Theologorum, sequentium in eo D. Thoma in loco proxime citato: tum Canonistarum: sequentium glossam pensati. ad cap. Ille Rex De Pent. dist. 3. Quod nimirum sit dictum factum, vel concupitum contra legem Dei æternam. Quæ definitione, nobis sufficienter declarati peccati naturam, patet ex eo, quod in peccato, ut ibidem notat D. Thom. duo distinguantur: vnū ut materiale; nempe actus humanus: alterum ut formale; nempe obliquitas eiusdem actus non congruentis cum sua regula; perinde ac in claudicatione distinguuntur ambulatio tanquam materiale; & obliquitas eiusdem, tanquam formale: prius illorum explicatur per priorem partem, dictum, factum, vel concupitum, & posterius per posteriorem, contra legem Dei æternam.

Notaanda ad pleniorẽ intelligentiam definitionis peccati.

VT autem hæc plenius intelligantur, notandum est primo, quod ex Gabriele habet Nauarr. in Ench. prælud. 7. nu. 8. dictum, factum, vel concupitum, non esse hic accipienda pro rebus dictis, factis, aut concupitis: sed pro actibus dicendi, faciendi, aut concupiscendi; quasi dicas, dictionem, actionem, aut concupitionem: ita ut actus humanus prout intus à libera voluntate perficitur, vocetur concupitum; & ut intus latens manifestatur exterius, vocetur dictum; & demum ut executioni mandatur, vocetur factum.

Notandum est secundo. Cum homo, sicut peccat concupiscendo, dicendo, aut faciendo malū, à quo declinare præcipitur: sic etiam peccet non concupiscendo, non dicendo, aut non faciendo bonum quod amplecti iubetur: sub illis nominibus affirmatiuis; dictum, factum, vel concupitum: intelligenda esse negatiua: non dictum, non factum, non concupitum ex D. Thom. in cit. art. 6. ad 1. Nam de finitio non esset alioqui plena; siquidem non comprehenderet peccatum omissionis, in quod incurritis, qui non præstat illud quod potest & tenetur præstare. Addo & tenetur, quia non peccat quis in omitendo, quod potest quidem, sed non tenetur præstare: ut diues: quod est exemplum Nauarr. in eod. prælud. num. 13. qui potest quidem sed non vult dare centum aureos dicenti quod occidet seipsum, nisi dederit: non peccat non dando: quia et

si potest, non tenetur tamen.

Notandum est tertio. Quamuis præter legem æternam, ordinationemve diuinam de iis, quæ nos facere, aut omittere oportet, dentur: tum rationis iudicium, cum lex humana, tanquam actuum humanorum regulæ, ex quibus Philosophi omnem illorum rectitudinem & obliquitatem iudicandam esse existimant: Theologos tamen, ut D. ipse Thomas expressit *ibidem ad vltimum*, spectantes peccatum prout est Dei offensa, de eo agere tantum respectu habito ad legem Dei æternam, cuius transgressione ipse Deus offenditur: neque ea quæ sunt, contra rationis iudicium aut legem humanam, aliter numerare in peccatis, quam quatenus fiunt contra legem Dei æternam in ipsis inclusam: prout suo loco inferius declarabitur.

Cæterum duo sunt quæ in genere iudicari debent de peccatis: nempe quid sit, vel non sit habendum pro peccato: & quod peccati genus sit illud, quod constituit pro peccato habendum esse. De priore autem iudicium fieri debet ex ipsorum peccatorum causis & accidentibus: de posteriore verò ex eorundem generalitate. Cæterum peccata causam efficientem, & finalem habent. Efficientem quidem, quia secundum suum materiale, sunt de numero actuum humanorum id est, eorum quos homo exercet prout rationis & libere voluntatis particeps. Finalem verò, quia tantis rationis & voluntatis libere ornamentis frustra instructa non est à Deo anima nostra: sed in aliquem finem, in quo consistat perfectio ipsius: & ideo debeant actiones suas ad eundem dirigere. Habent quoque materiam & formam: non quidem ex quibus componantur, ut nec reliqua accidentia habent: sed materiam in qua & materiam circa quam (illam subiectum, & hanc obiectum appellant) & formam externam, puta regulam ad quã dictæ actiones dirigi debeant: legem inquam æternam, quæ propterea dici potest forma earundem actionum, non secus ac Dialectica dicitur scientiarum forma: quandoquidem ut ad dialecticæ normam, definitiones & argumentationes ex quibus scientia conficitur, dirigi debent, et veræ sint: sic ad legem æternam dirigendæ sunt actiones humanæ, ut sint moraliter bonæ. Habent demum sua accidentia quæ dici solent circumstantiæ.

Cum ergo ex his omnibus, & ex memorata varietate possit de peccatis iudicari; hic primus tertie partis tomus, in quo tradenda est generalis ratio iudicandi de peccatis, apud distinguendi potest in quinque libros: ut primus sit, de iis quæ ad iudicandum de peccatis consideranda sunt ex parte efficientis ipsorum. Secundus, de iis quæ ex parte finis. Tertius, de iis quæ ex parte materię & accidentium, id est, obiecti, & circumstantiarum. Ex subiecto enim, quod est anima rationalis, nullum istiusmodi iudicium sumitur. Quintus demum, sit de iis quæ consideranda sunt ex parte generalis varietatis peccatorum. Cognitionem autem saltem rudem animæ humanæ, & facultatum, habituum, passionum, actionumque eius quam hæc doctrina exigere videtur, tanquam commune dicendorum fundamentum; quia vel tria est ex Philosophia, vel facile est eam petere quantum ad hoc institutum sufficit, ex Nauarr. in præludijs Enchiridii: visum est non esse opus speciali tractatu tradere, sed prout res tulerit in sequentibus, id attingere quod videbitur requirit ad nostrum institutum.

